

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNIVERSİTETİNİN
ELMİ XƏBƏRLƏRİ
AZERBAIJAN STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS
SCIENTIFIC REVIEWS

ELMİ, RESENZİYALI, RÜBLÜK/ SCIENTIFIC, REFEREED, QUARTERLY

İl 1, Cild 1, Aprel-İyun 2013
Year 1, Volume 1, April - June 2013

ISSN 2306-8426

Baş redaktor:

prof., i.e.d. Ş.H.Hacıyev

Redaktor:

prof., i.e.d. Ə.İ.Bayramov

Məsul katib:

dos., i.e.n. N.Ö.Hacıyev

Redaksiya heyəti:

prof., i.e.d. M.M.Sadiqov

prof., i.e.d. A.Ş.Şəkərəliyev

prof., i.e.d. T.Ə.Hüseynov

prof., i.e.d. Ə.Q.Əlirzayev

prof., i.e.d. Q.N.Manafov

prof., i.e.d. Ə.P.Babayev

prof., i.e.d.

M.X.Meybullayev

prof., i.e.d. S.M.Yaqubov

prof., i.e.d. M.A.Əhmədov

prof., i.e.d. S.M.Səbzəliyev

prof., i.e.d. M.X.Həsəni

prof., i.e.d. F.P.Rəhmanov

i.e.d. Y.A.Kəlbəliyev

Сколько стоит уравнение Максвелла.....П. Е. Васильевна

Роль и значение моделей управления человеческими ресурсами в системе эффективного менеджмента экономики.....А.А.Исмаилов

Pul təklifi və onun iqtisadi proseslərə təsiri: təhlil və qiymətləndirmə.....Y.S. Əzizov

Ölkənin beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsində klasterlərin rolu.....R.M.Məmmədov

Azərbaycan bank sektorunda vaxtı keçmiş kredit problemi: təsir edən amillərin qiymətləndirilməsi.....B.N.Əhmədov

Aqrar sektorun inkişafında sahibkarlıq fəaliyyətinin rolu.....E.C. Abdullayeva

Azərbaycan Respublikasında xarici iqtisadi fəaliyyətin gömrük tarifi ilə tənzimlənməsi xüsusiyyətləri.....Ş.P.Qəhrəmanov

İdarəetmə texnologiyası prosesi konsepsiyaları...A.C.Həsənov

Azərbaycanda turizmin inkişaf xüsusiyyətləri..S.R.Rüstəmov

Müasir şəraitdə əsas vəsaitlərin qiymətləndirilməsi və uçotu qarşısında duran vəzifələr.....E.X.Abdullayev

www.aseu.gov.az

Elmi, Resenziyalı, Rüblük	
İl 1, Cild 1, Aprel-İyun 2013	
www.aseu.edu.az	ISSN 2306-8426
Nəşr edən təşkilat:	Azərbaycan Dövlət İqtisad Unversiteti
Baş redaktor:	i.e.d., prof. Ş.H.Hacıyev
Redaktor:	i.e.d., prof. Ə.İ.Bayramov
Məsul icraçı:	i.e.n.dos. N.Ö.Hacıyev
Jurnalin adı:	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Elmi Xəbərləri
Jurnalın növü:	Dövri
Dövrülmüyü və Dil:	Rüblük, Azərbaycan, İngilis, Rus
Hüquqi ünvan:	AZ 1001, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Bakı, Tel: (+994 12) 4926817; 4926411 Fax: (+994) 4 92 59 40
Mətbəə:	AZ 1001, Bakı, Azərbaycan Respublikası, İstiqlaliyyət 6, otaq 30, Tel:(+994 12) 4 92 53 37 Fax: (+994) 4 92 65 09
Çap yeri və tarixi:	Bakı, Azərbaycan Respublikası, 15.07.2013

Redaksiya Heyəti	
i.e.d., prof. M.M.Sadıqov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. A.Ş.Şəkərəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. T.Ə.Hüseynov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Ə.Q.Əlirzayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Q.N.Manafov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Ə.P.Babayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.X.Meybullayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Yaqubov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.A.Əhmədov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Səbzəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.X.Həsənlı	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. F.P.Rəhmanov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d.Y.A.Kəlbiyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

RESENZENTLƏR	
i.e.d., prof. M.X.Həsənlı	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. F.P.Rəhmanov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d.Y.A.Kəlbiyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Yaqubov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.A.Əhmədov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. S.M.Səbzəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. A.Ş.Şəkərəliyev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. Q.N.Manafov	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
i.e.d., prof. M.X.Meybullayev	Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

MÜNDƏRİCAT - CONTENTS	
	səh.
Сколько стоит уравнение Максвелла.....П. Е. Васильевна	6
Роль и значение моделей управления человеческими ресурсами в системе эффективного менеджмента экономики.....А.А Исмаилзаде	16
Pul təklifi və onun iqtisadi proseslərə təsiri: təhlil və qiymətləndirmə.....Y.S. Əzizov	26
Ölkənin beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsində klasterlərin rolu.....R.M.Məmmədov	35
Azərbaycan bank sektorunda vaxtı keçmiş kredit problemi: təsir edən amillərin qiymətləndirilməsi.....B.N.Əhmədov	43
Aqrar sektorun inkişafında sahibkarlıq fəaliyyətinin rolu.....E.C. Abdullayeva	56
Azərbaycan Respublikasında xarici iqtisadi fəaliyyətin gömrük tarifi ilə tənzimlənməsi xüsusiyyətləri..... Ş.P.Qəhrəmanov	70
İdarəetmə texnologiyası prosesi konsepsiyaları.....A.C.Həsənov	77
Azərbaycanda turizmin inkişaf xüsusiyyətləri.....S.R.Rüstəmov	86
Müasir şəraitdə əsas vəsaitlərin qiymətləndirilməsi və uçotu qarşısında duran vəzifələr.....E.X.Abdullayev	95

Scientific, Refereed, Quarterly	
Azerbaijan State University of Economics	
Year 1, Volume 1, April - June 2013	
www.aseu.az	ISSN 2306-8426
Publisher:	Azerbaijan State University of Economics
Editor-in-chief:	prof., Dr. Sh.H.Hajiyev
Editor:	prof., Dr. A.I.Bayramov
Managing Editor:	associate prof., PhD, N.U.Hajiyev
Title Juornal:	Scientific Reviews in Azerbaijan State University of Economics
Type of Journal:	Periodical
Time Period and Language:	Quarterly, Azerbaijani, English Russian
Directorial Address:	AZ 1001, Baku, Azerbaijan Republic, Istiglaliyyat st. 6, room 414, Tel:(+994 12) 4926817; 4926411 Fax: (+994) 4 92 59 40
Printing House:	AZ 1001, Baku, Azerbaijan Republic, Istiglaliyyat st. 6, room 30, Tel:(+994 12) 4 92 53 37 Fax: (+994) 4 92 65 09
Place and Date of Print:	Baku, Azerbaijan Republic, 15.07.2013

Editorial Board	
prof., Dr. M.M.Sadigov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.Sh.Shakaraliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. T.A.Huseynov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.G.Alirzayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. G.N.Manafov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.P. Babayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Meybullayev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Yagubov	Azerbaijan State University of Economics
prof.,Dr. M.A.Ahmadov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Sabzaliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Hasanli	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. F.P.Rahmanov	Azerbaijan State University of Economics
Dr.Y.A.Kalbiyev	Azerbaijan State University of Economics
Referees of This Issue	
prof., Dr. M.Kh.Hasanli	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. F.P.Rahmanov	Azerbaijan State University of Economics
Dr.Y.A.Kalbiyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Yagubov	Azerbaijan State University of Economics
prof.,Dr. M.A.Ahmadov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. S.M.Sabzaliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. A.Sh.Shakaraliyev	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. G.N.Manafov	Azerbaijan State University of Economics
prof., Dr. M.Kh.Meybullayev	Azerbaijan State University of Economics

MAKSVELİN İDARƏETMƏSİNİN DƏYƏRİ NƏDİR?

Pilipenko Elena Vasilevna

i.e.d., dos. direktor, REA UB İqtisadiyyat İnstitutunun Kurqan filialı

Tel: (3522) 42 68 91

E-mail: pilipenkoev@bk.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 12 Mart 2013; Çapa qəbul edilmişdir 15 May;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013
Received 12 March 2013; accepted 15 May 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Məqalədə müasir iqtisadi elmi və təcrübənin kəskin aktual problemi: bilik kimi insan əməyinin məhsulu üçün qiymət strategiyasının müəyyən edilməsinə həsr edilmişdir. Sırr deyil ki, geniş tətbiq edilən bazar institutları, məsələn “intellektual mülkiyyət” biliklərin iqtisadiyyatı əsasında yeni texnoloji üsulun formalaşması üçün ciddi maneəyə çevrilir. Məqalədə bu təzahürün səbəbi nəzərdən keçirilir və problemin, şəxsən müəllifin özünün, həlli təklif olunur.

Açar sözlər: biliklər, biliklərin iqtisadiyyatı, şəxsi və kodifikasiya edilmiş biliklər, verilənlər, informasiya, biliklərin mübadilə dəyəri

JEL Classification Codes: O32

İQTİSADİYYATIN SƏMƏRƏLİ MENECMENTİNDƏ İNSAN RESURLARININ İDARƏEDİLMƏSİ MODELƏRİNİN ROLU VƏ YERİ

A.A. İsmayilzadə

dos., i.ü.f.d., ADİU

E-mail: aliaga_@mail.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 20 Mart 2013; Çapa qəbul edilmişdir 3 May;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 20 March 2013; accepted 3 May 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

İqtisadiyyatın rəqabətliyi getdikcə istehsal olunan məhsulun elmi tutumluğu və mürəkkəbliliyi, əmək kollektivlərinin məqsədli birliyi ilə ölçülür. Bu proseslərin əsas daşıyıcısı insanlar olduğundan, onların bacarıqlarının və istedadlarının istifadə edilməsindən, sosial inkişafından, motivləşdirilməsindən istehsalın səmərəliliyinin səviyyəsi və istehsal olunan məhsulun keyfiyyəti getdikcə artır. Məqalədə insan resurslarının idarə edilməsinin formalaşmış modelləri, onları fərqləndirən cəhətlər təhlil olunur. Qeyd olunur ki, onların formalaşması uzun sürən, üç qitədə yerləşən ölkələri əhatə edən elmi tədqiqatların və axtarışların nəticəsidir. Ölkə iqtisadiyyatının davamlı inkişafının təmin edilməsi, qeyd olunan modellərin tərkib hissəsinin diqqətlə öyrənilməsinə və onların ölkədəki müəssisələrdə, texniki və texnoloji vəziyyətinin, menecerlərin və işçilərin buna hazır olmasını nəzərə almaqla, tətbiq edilməsini tələb edir.

Açar sözlər: modellər, insan resursları, keyfiyyətə nəzarət dərnəkləri, peşəyə öyrədilməsi, birgə məsləhətləşmələr.

JEL Classification Codes: O15

PUL TƏKLİFİ VƏ ONUN İQTİSADI PROSESLƏRƏ TƏSİRİ: TƏHLİL VƏ QİYMƏTLƏNDİRMƏ

Əzizov Yalçın Saleh oğlu

İqtisad elmləri namizədi

E-mail: yyyazizov@yahoo.com

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 13 Fevral 2013; Çapa qəbul edilmişdir 26 Aprel;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 13 February 2013; accepted 26 April 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Bu tədqiqatın əsas məqsədi – pul kütləsi və pul bazasının təhlili və metodoloji izah edilməsi, beynəlxalq təcrübədə pul kütləsinin elementlərinin nisbəti və pul aqreqatlarının optimal həcmələrinin müəyyənləşdirilməsi, Azərbaycan müstəvisində nəzərə almaqla tədqiq edilməsindən ibarətdir. Tədqiqat işi - elmi abstraksiya və sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticəsi: aparılan araşdırmanın nəticəsi olaraq pul kütləsinin metodoloji izahı verilmiş, pul bazası və pul kütləsinin geometrik təhlili aparılmış, pul kütləsinə Mərkəzi Bank tərəfindən təsir formaları sistemləşdirilmiş, bankların pul yaratma və yoxetmə funksiyaları və multiplikator göstəricisinin təhlili verilmiş, pul kütləsi və onun aqreqatlarının hazırkı vəziyyəti qiymətləndirilmiş, eyni zamanda bu göstəricilərin dinamikası və Avropa Birliyi, ABŞ, Rusiya kimi ölkələrin təcrübəsi və Azərbaycan Respublikasının MB təmsalında analitik ümumiləşdirilmişdir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri-daha geniş praktiki informasiya tələbidir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti – müasir iqtisadi proseslər fonunda pul kütləsinin iqtisadi proseslərə təsirinin necə baş verməsi və pul bazasının formalaşmasının geometrik təhlil edilməsi vasitəsilə elmi araşdırma aparən mütəxəssislərin, habelə bu sahədə çalışan mütəxəssislərin elmi və əməli biliklərinin zənginləşdirilməsindən ibarətdir. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, tədqiqat işində ABŞ FRS və eyni zamanda Avropa Briliyi MB-nin hesabatlarından və elmi tədqiqatlardan istifadə edilərək, əməli təhlillər aparılmış və nəticə olaraq, pul aqreqatlarının dinamikası və ümumi pul kütləsində xüsusi çəkisi ilə əlaqədar tövsiyələr verilmişdir.

Açar sözlər: pul kütləsi, pul bazası, pul aqreqatları, Mərkəzi bank, depozit.

JEL Classification Codes: E41 E41

ÖLKƏNİN BEYNƏLXALQ RƏQABƏT QABİLİYYƏTİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİNDƏ KLASTERLƏRİN ROLU

Ruzi Məharət oğlu Məmmədov

dissertant, ADİU

İş tel: (+994 12) 497 15 15

Mobil tel: (+994 55) 201 06 25

E-mail: ruzi@aba.az

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 11 Aprel 2013; Çapa qəbul edilmişdir 3 İyun;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 11 April 2013; accepted 3 June 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Bu tədqiqatın əsas məqsədi - Beynəlxalq rəqabət qabiliyyətli iqtisadi sistemi müəyyən etmək, onu formalaşdıran amilləri, xüsusən də klasterləri öyrənməkdir. Tədqiqat işi - abstraksiya, sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticələri: Beynəlxalq rəqabət qabiliyyətli iqtisadi sistem uzunmüddətlik, səmərəlilik, müasirlik və sosial rifah prinsipləri üzərində qurulmalıdır; iqtisadiyyatda klasterlər əsasında formalaşan münasibətlər sistemi istehsalın bütün mərhələlərinin bir şirkət daxilində cəmləşməsindən daha səmərəlidir; iqtisadi inkişafı və rəqabət qabiliyyətini uzunmüddətli dövrdə qorumaq üçün klasterlərin stimullaşdırılması çox əhəmiyyətlidir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri – bu istiqamətdə kifayət qədər tədqiqatlar aparılsa da, zaman keçdikcə yeni araşdırmalara ehtiyac yaranır. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti – iqtisadiyyatın rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi üzrə müvafiq iqtisadi siyasət qərarlarının qəbul edilməsində, o cümlədən klasterlərin formalaşdırılması, innovasiyaların stimullaşdırılması istiqamətində aparılacaq araşdırmalar zamanı faydalı ola bilər. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, beynəlxalq rəqabət qabiliyyəti anlayışına olan yanaşmalar öyrənilmiş, sistemləşdirilmiş, sonra müəllif tərəfindən yeni, müfəssəl tərif verilmiş, onu formalaşdıran prinsiplər müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: klaster, innovasiya, prioritet, rəqabət qabiliyyəti

JEL Classification Codes: C38

AZƏRBAYCAN BANK SEKTORUNDA VAXTI KEÇMİŞ KREDIT PROBLEMI: BAŞLICA AMİLLƏRİN TƏSİRİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Bəhruz Natiq oğlu Əhmədov

İş tel: (+994 12) 497 15 15

Mobil tel: (+994 55) 897 08 55

E-mail: behruz.ahmedov@gmail.com

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 15 Aprel 2013; Çapa qəbul edilmişdir 14 İyun;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 15 April 2013; accepted 3 June 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Bu tədqiqatın əsas məqsədi – Azərbaycan bank sektorunda vaxtı keçmiş kreditlərin son illərdəki artımının əsas səbəblərini araşdırmaq və ona təsir edən amilləri qiymətləndirməkdən ibarətdir. Tədqiqat işi - elmi abstraksiya, sistemli təhlil, ekonometrik modelləşdirmə və məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticəsi - aparılan araşdırmanın nəticəsi olaraq vaxtı keçmiş kreditlərə təsir edən amillər müəyyən olunmuş, qeyri-neft sektorunun artım tempi, real kredit faizləri və dünya maliyyə böhranı effektlərinin vaxtı keçmiş kreditlərə təsiri qiymətləndirilmişdir. Müəyyən olunmuşdur ki, qeyd edilən amillər arasında real kredit faizlərindəki sıçrayışlar vaxtı keçmiş kreditlər üzərində daha çox təsirə malikdir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri – Azərbaycan bank sektorunda vaxtı keçmiş kredit probleminin az araşdırılmış olması və bir tədqiqat çərçivəsində hərtərəfli əhatə edilməsinin mürəkkəbliyidir. Tədqiqatın praktiki əhəmiyyəti – Azərbaycan bank sisteminin maliyyə stabilliyinin təmin olunması məqsədilə vaxtı keçmiş kreditlərin azaldılması yönündə təkliflərin hazırlanmasında faydalı ola bilər. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, Azərbaycan bank sisteminin maliyyə stabilliyinin qiymətləndirilməsi çərçivəsində vaxtı keçmiş kredit problemi araşdırılmış, vaxtı keçmiş kreditlərə təsir edən başlıca amillər müəyyən edilmiş və standartlaşdırılmış reqressiya modeli əsasında həmin amillərin vaxtı keçmiş kreditlərə təsir gücü ölçülmüşdür.

Açar sözlər: vaxtı keçmiş kreditlər, real kredit faizləri, qeyri-neft sektorunun artım tempi, standartlaşdırılmış reqressiya modeli

JEL Classification Codes: E51

AQRAR SEKTORUN İNKİŞAFINDA SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİNİN ROLU

İsmira Cənəli qızı Abdullayeva

dissertant, ADİU

Tel:(+99451) 8971786

e-mail: esmira_abdullayeva@mail.ru

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 21 Mart 2013; Çapa qəbul edilmişdir 30 May;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 21 March 2013; accepted 30 May 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Məqalədə əsas məqsəd kənd təsərrüfatının inkişafı istiqamətində son illərdə baş verən prosesləri araşdırmaqdan və bu sahədə mövcud olan problemləri aşkar etməkdən ibarətdir. Tədqiqat işi sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticələri: aqrar sahənin inkişafında sahibkarlıq fəaliyyətinin rolu tədqiq edilmiş, ayrı-ayrı ölkələrdəki inkişaf qanunauyğunluqları araşdırılmış, bunlar əsasında analitik ümumiləşmələr aparılaraq, təklif və tövsiyələr verilmişdir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri: daha geniş praktik informasiya tələb edir. Tədqiqatın elmi yeniliyi: iqtisadi inkişaf üçün güclü amil olan sahibkarlıq faktoru qiymətləndirilmiş, müəyyən nəzəri və praktik nəticələr əldə edilmişdir. Tədqiqatın təcrübəvi əhəmiyyəti: tədqiqat zamanı irəli sürülən nəticə və təkliflər aqrar sahədə tədqiqatlar apararı və bu sahədə çalışan mütəxəssislərin elmi biliklərinin zənginləşdirilməsində müsbət rol oynaya bilər.

Açar sözlər: aqrar sektor, sahibkarlıq, qiymət indeksi.

JEL Classification Codes: Q13; Q16

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA XARİCİ İQTİSADI FƏALİYYƏTİN GÖMRÜK TARİFİ İLƏ TƏNZİMLƏNMƏSİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Şahin Polad oğlu Qəhrəmanov

Dissertant, Sumqayıt Dövlət Universiteti

E – mail: polad49@mail.ru

Mobil tel: (+99450) 660 96 06

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 14 Mart 2013; Çapa qəbul edilmişdir 29 May;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 14 March 2013; accepted 29 May 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi fəaliyyətin tənzimlənməsi sahəsindəki mövcud vəziyyət təhlil olunur. Gömrük Məcəlləsinə əsasən respublikamızda gömrük – tarif tənzimlənməsinin məqsədləri, eləcə də gömrük tarifinin əsas məqsədləri göstərilir. Burada bir sıra mallar üçün qeyri – avtomatik lisenziyalaşdırma tədbirlərinin tətbiq edildiyi və onların hansı məqsədlər üçün həyata keçirildiyi araşdırılır. Hazırda respublikamızda idxalın dövlət tərəfindən tənzimlənməsi əsasən gömrük tarifləri vasitəsilə həyata keçirilir ki, bu da Azərbaycanın gömrük sərhədini keçən əmtəələrə tətbiq edilən gömrük rüsumu dərəcələrinin məcmusundan ibarətdir.

Açar sözlər: iqtisadiyyat, tarif, lisenziya, mal, gömrük kodeksi.

JEL Classification Codes: E62

İDARƏETMƏ TEXNOLOGİYASI PROSESİ KONSEPSİYALARI

Anar Cavanşir oğlu Həsənov

dissertant, ADİU

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 25 Aprel 2013; Çapa qəbul edilmişdir 12 İyun;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 25 April 2013; accepted 12 June 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Bu tədqiqatın əsas məqsədi idarəetmə texnologiyası prosesinin formalaşması və inkişaf problemlərinin nəzəri və praktik baxımdan öyrənməkdən ibarətdir. Tədqiqat işi - elmi abstraksiya və sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticəsi: idarəetmə texnologiyasının inkişaf məqsədlərinin və onlara nail olunması meyarları müəyyən ediləşdirilmiş; zəif və güclü tərəfləri təhlili edilmiş; əsas problemləri fərqləndirilmiş; innovasiya potensialı dəyərləndirilmişdir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri - daha geniş praktik informasiya tələbidir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti – müəssisələrin islahatlar yolu ilə dəyişdirilməsi variantlarının proqnozlaşdırılması və qiymətləndirilməsi işlənilib hazırlanmış; resurs mənbələrinin qiymətləndirilmiş; islahat strategiyaları və proqramların formalaşdırılması yolları göstərilmişdir və s. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, tədqiqat işində müxtəlif elmi tədqiqat işlərindən istifadə edilərək, əməli təhlillər aparılmış və nəticə olaraq, müəssisələrin fəaliyyətinin rəşional idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi məqsədilə tövsiyələr verilmişdir.

Açar sözlər: idarəetmə texnologiyası, idarəetmə konsepsiyası, innovasiya menecmenti, idarəetmə psixologiyası, idarəetmə sosiologiyası.

JEL Classification Codes: O32

AZƏRBAYCANDA TURİZMİN İNKİŞAF XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Samirə Rasim qızı Rüstəmov

böyük laborant, ADİU
E-mail: vip.samira78@mail.ru
tel: (+994 12) 440 33 67

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 8 Aprel 2013; Çapa qəbul edilmişdir 7 İyun;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 8 April 2013; accepted 7 June 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi – Azərbaycanla turizmin inkişafına səbəb olan amillərin araşdırılması, bu sahədə həyata keçirilən dövlət proqramlarının əhəmiyyətli təsirinə qiymətləndirilməsindən ibarətdir. Tədqiqat işi – statistik təhlil və analitik ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir. Tədqiqatın nəticəsi – aparılan tədqiqatın nəticəsi olaraq Azərbaycan Respublikasında turizmin inkişafı üçün regionların kompleks inkişaf proqramları çərçivəsində və ərazinin resurs potensialından istifadə etməklə dünya inteqrasiya üstünlüklərindən səmərəli istifadə etmək yolları hazırlanaraq ümumiləşdirilmişdir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri – daha geniş praktik informasiya tələbidir. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti – turizm sektorunda fəaliyyət göstərən, bu sahədə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmağa hazırlaşan hüquqi və fiziki şəxslərin, turizm sahəsində elmi araşdırma aparın, elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olan mütəxəssislərin nəzəri və praktik biliklərini zənginləşdirməkdən ibarətdir. Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, tədqiqat işində Azərbaycanın statistik göstəricilərindən istifadə edilərək əməli təhlillər aparılmış və nəticə olaraq turizm fəaliyyətinin dinamikliyi və mobilliyinin artırılması məqsədilə tövsiyələr verilmişdir.

Açar sözlər: turizm bazarı, turizm xidməti, milli turizm, dövlət himayəsi

JEL Classification Codes: L83

MÜASİR ŞƏRAİTDƏ ƏSAS VƏSAİTLƏRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ VƏ UÇOTU QARŞISINDA DURAN VƏZİFƏLƏR

Emil Xanlar oğlu Abdullayev

Magistr, ADİU

Mobil tel: (+994 55) 759 29 92

E-mail: emilabdullayev89@gmail.com

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur 18 Aprel 2013; Çapa qəbul edilmişdir 27 İyun;
online-da çap edilmişdir 15 İyul 2013

Received 18 April 2013; accepted 27 June 2013; published online 15 July 2013

Xülasə

Məqalədə əsas vəsaitlərin təsnifatının qüvvədə olan prinsipləri, qiymətləndirilməsi və uçotu qarşısında duran vəzifələri; əsas vəsaitlərin daxil olması və təsərrüfatdan çıxmasının sintetik və analitik uçotunun təşkili, amortizasiyaların hesablanması, onların bərpasına çəkilən məsrəflərin uçotu, onların inventarlaşdırılması və yenidən qiymətləndirilməsi; əsas vəsaitlərə qoyuluşların metodoloji əsasları və maliyyə icarəsi də daxil olmaqla icarə əməliyyatlarının uçotu nəzərdən keçirilmişdir. Tədqiqat işi - elmi abstraksiya və sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə kimi tədqiqat üsulları əsasında yerinə yetirilmişdir.

Açar sözlər: əsas vəsaitlər, əsas vəsaitlərin daxil olması, sintetik və analitik uçotunun təşkili, amortizasiyaların hesablanması

JEL Classification Codes: H54, R53

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİNİN ELMİ XƏBƏRLƏRİ (rüblük elmi və praktiki)”

Müəllif üçün qaydalar

1. Məqalənin adı, müəllif(lər)i, müəllif(lər)in elmi dərəcəsi, vəzifələri ad və soyadları, çalışdıqları qurum və elektron poçt (e-posta) adresləri, iş və mobil telefon nömrələri göstərməlidir.

2. Məqalədə açar söz (Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində, ən çox 5 söz), xülasə (Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində), giriş, əsas hissə, nəticə, mənbələr, əlavələr, şəkil və cədvəllər daxil olmaqla **10 səhifədən** az olmamalıdır. Elektron ünvanı: **nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az** .

3. Məqalənin xülasəsi **200-250 sözdən** çox olmamalı, tədqiqatın məqsədini, əhəmiyyətini və elmi dövrüyyədəki yerini, istifadə edilən və ya formalaşdırılan metodları, hansı suallara cavab verildiyini və tətbiq dairəsini göstərməli, giriş və nəticə hissəsi kimi yazılmamalıdır.

4. Məqalənin xülasəsi məqalənin məzmununa uyğun olmalıdır. Xülasə elmi və qramatik baxımdan ciddi redaktə olunmalıdır.

5. Elmi məqalənin sonunda elm sahəsinin və məqalənin xarakterinə uyğun olaraq işin elmi yeniliyi, tətbiqi əhəmiyyəti, iqtisadi səmərəsi və. s aydın şəkildə qeyd olunmalıdır.

6. Məqalə A4 formatında, **1,5 (bir tam onda beş) intervalla, Times New Roman 14 şriftlə** yazılmalı, kənarlarından (soldan 30 mm, sağdan 15 mm, yuxardan 25 mm və aşağıdan 20 mm) boşluq buraxılmalıdır.

7. Məqalə **Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində** qəbul ediləcəkdir.

8. Məqalədə elmi mənbələrə istinadlar olmalıdır. Məqalənin sonunda verilən ədəbiyyat siyahısı əlifba ardıcılığı ilə deyil, istinad olunan ədəbiyyatların mətnində rast gəlinəndi ardıcılıqla nömrələnməli və məsələn, [1] və ya [1, s. 119] kimi işarə olunmalıdır. Eyni ədəbiyyata mətnə başqa bir yerdə təkrar istinad olunarsa, onda istinad olunan həmin ədəbiyyat əvvəlki nömrə ilə göstərməlidir.

9. Ədəbiyyat siyahısında son 5-10 ilin elmi məqalələrinə, monoqrafiyalarına və s. istinadlara üstünlük verilməlidir.

10. Məqalələr orjinal olmalı və əvvəllər başqa milli və ya beynəlxalq jurnallara və konfranslara təqdim edilməməlidir.

11. Məqalələr rəyçilərin gizli rəyindən sonra sahə redaktoru və ya redaksiya heyətinin mütəxəsis üzvlərindən biri tərəfindən çapa tövsiyə və ya təqdim ediləcəkdir.

12. Məqalənin qəbulu və rədd edilməsi redaksiya heyətinin müzakirəsindən sonra elan ediləcəkdir.

Science Reviews Azerbaijan State University of Economics

(quarterly scientific and practical)

Notes for Contributors

1. Articles not published or submitted for publication elsewhere are accepted in Azerbaijani, English and Russian.
2. Articles should be typed in A4 format, **with 1.5 line spacing, font Times New Roman, of not less than 10 pages**, with gaps at the edges (left 30 mm, right 10 mm, 25 mm from the top and bottom 20 mm). Articles should be sent official e-mail address of the journal (**nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az**).
3. **Article shall not be less than 10 pages**, including: keywords (in Azerbaijani, English and Russian), abstracts (Azeri, English and Russian), record, main part, conclusions, references, applications, graphics and tables.
4. Abstract of the article should be appropriate to its content.
5. The first page should include (i) the title of the article; (ii) the name(s) of the author(s); (iii) institutional affiliation(s) of the author(s); (iv) an abstract of not more than 200-250 words in English (text of abstracts must be consist of sections of “purpose”, “design/methodology/approach”, “findings”, “research limitations/implications”, “practical implications” and “originality/value”); (v) keywords must not be more than 5 words; (vi) JEL codes. The name, address, e-mail address, phone and fax numbers and academically sphere of interest of the author(s) should be indicated on a separate page.
6. The article should contain links to scientific sources. Provided later in the article references must be numbered not in alphabetical order, and in a sequence that occurs in the text link literature and denoted as [1] or [1, p 119]. If the text is repeated reference to the same literature, the other in the text, this refers literature should be given the previous number. In the list of references should be given priority monographs, etc. the last 5-10 years.
7. Articles recommended or submitted for publication by the editor or one of the specialist members of the Editorial Board after reviewing secret reviewed.
8. Consent or refusal of articles declared after a discussion of the Editorial Board.

Научные Вести Азербайджанского Государственного Экономического Университета (квартальный научно и практический)

Правила для авторов:

1. Статьи принимаются на азербайджанском, английском и русском языках.
2. Статьи должны быть написаны в формате А4, с интервалом в 1,5, шрифтом **Times New Roman**, с пропусками по краям (слева 30 мм, справа 10 мм, сверху 25 мм и снизу 20 мм). Электронная почта: **nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az**
3. Должны быть указаны: название статьи, автор(ы), ученая степень, должность, структуры, где они работают, электронная почта, номера рабочего и мобильного телефонов автора (ы).
4. **Статья не должна быть меньше 10 страниц**, включая: ключевые слова (на азербайджанском, английском и русском языках), резюме (азербайджанском, английском и русском языках), введение, основную часть, выводы, источники, приложения, рисунки и таблицы.
5. Резюме статьи должно быть не менее 200-250 слов, показывать цель, значение и место исследования в научной периодике, используемые или формируемые методы, на какие вопросы отвечает и область применения, не должно быть написано как введение и выводы.
6. Резюме статьи должно соответствовать ее содержанию.
7. В конце научной статьи должно быть четко отмечена научная новизна, практическая значимость, экономическая эффективность и т.д. работы в соответствии с характером научной области статьи.
8. В статье должны быть ссылки на научные источники. Предоставляемый в конце статьи список литературы должен быть пронумерован не в алфавитной последовательности, а в последовательности, которая встречается в тексте ссылаемая литература и обозначать как [1] или [1,стр. 119]. Если в тексте есть повторная ссылка на одну и ту же литературу, в другом месте текста, то эта ссылаемая литература должна быть указана предыдущим номером. В списке литературы должно быть отдано предпочтение научным статьям, монографиям и т.д. последних 5-10 лет.
9. Статьи должны быть оригинальны и ранее не представлены в другие национальные или международные журналы.
10. Статьи рекомендуются или представляются к печати редактором или одним из специалистов-членов редакционного совета после тайного рецензирования рецензирующих.
11. Согласие или отказ в приеме статьи объявляются после обсуждения редакционным советом журнала.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNIVERSİTETİNİN
ELMİ XƏBƏRLƏRİ
(rüblik, elmi və praktik)

MÜƏLLİFLƏR ÜÇÜN QAYDALAR

1. Məqalənin adı, müəllif(lər)i, müəllif(lər)in elmi dərəcəsi, vəzifələri, ad və soyadları, çalışdıqları qurum və elektron poçt (e-pošta) adresləri, iş və mobil telefon nömrələri göstərilməlidir.
2. Məqalədə açar söz (Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində, ən çox 5 söz), xülasə (Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində), giriş, əsas hissə, nəticə, mənbələr, əlavələr, şəkil və cədvəllər daxil olmaqla 10 səhifədən az olmamalıdır. Elektron ünvanı: nazimxx@yahoo.com; n.hajiyev@aseu.az.
3. Məqalənin xülasəsi 200-250 sözdən çox olmamalı, tədqiqatın məqsədini, əhəmiyyətini və elmi dövrüyyədəki yerini, istifadə edilən və ya formalaşdırılan metodları, hansı suallara cavab verildiyini və tətbiq dairəsini göstərməli, giriş və nəticə hissəsi kimi yazılmamalıdır.
4. Məqalənin xülasəsi məqalənin məzmununa uyğun olmalıdır. Xülasə elmi və qrammatik baxımdan ciddi redaktə olunmalıdır.
5. Elmi məqalənin sonunda elm sahəsinin və məqalənin xarakterinə uyğun olaraq işin elmi yeniliyi, tətbiqi əhəmiyyəti, iqtisadi səmərəsi və s. aydın şəkildə qeyd olunmalıdır.
6. Məqalə A4 formatında, 1,5 (bir tam onda beş) intervalla, Times New Roman 14 şriftilə yazılmalı, kənarlarından (soldan 30 mm, sağdan 15 mm, yuxardan 25 mm və aşağıdan 20 mm) boşluq buraxılmalıdır.
7. Məqalə Azərbaycan, İngilis və Rus dillərində qəbul ediləcəkdir.
8. Məqalədə elmi mənbələrə istinadlar olmalıdır. Məqalənin sonunda verilən ədəbiyyat siyahısı əlifba ardıcılığı ilə deyil, istinad olunan ədəbiyyatların məndə rast gəlinəni ardıcılıqla nömrələnməli və məsələn, [1] və ya [1, s. 119] kimi işarə olunmalıdır. Eyni ədəbiyyata məndə başqa bir yerdə təkrar istinad olunarsa, onda istinad olunan həmin ədəbiyyat əvvəlki nömrə ilə göstərilməlidir.
9. Ədəbiyyat siyahısında son 5-10 ilin elmi məqalələrinə, monoqrafiyalarına və s. istinadlara üstünlük verilməlidir.
10. Məqalələr orijinal olmalı və əvvəllər başqa milli və ya beynəlxalq jurnallara və konfranslara təqdim edilməməlidir.
11. Məqalələr rəyçilərin gizli rəyindən sonra sahə redaktoru və ya redaksiya heyətinin mütəxəsis üzvlərindən biri tərəfindən çapa tövsiyə və ya təqdim ediləcəkdir.
12. Məqalənin qəbulu və rədd edilməsi redaksiya heyətinin müzakirəsindən sonra elan ediləcəkdir.

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNIVERSİTETİ